

з випадками зловживань щодо надання земельних ділянок у приватну власність на територіях, які доцільно використовувати для суспільних потреб у процесі розвитку урбанізованих територій. Державні та самоврядні органи мають відповідально підходити до таких питань та резервувати майбутнім поколінням землі для забезпечення громадського простору населених пунктів, а також для інших суспільних і містобудівних потреб.

Наведені факти свідчать про необхідність розв'язання зазначених проблем та зниження негативних чинників та впливів, що зумовляють потребу вдосконалення механізмів державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності, особливо для історичних міст, де збереглися пам'ятки архітектури національного значення, що посилюють значення земельних ділянок, на яких вони знаходяться.

Покращання механізму державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності на даному етапі може відбуватися комплексно, із використанням системного, процесного, стратегічного та ситуаційного підходів, які в сукупності повинні забезпечувати реалізацію стратегічних цілей, що спрямовані на гармонізацію правової системи України з системою права Європейського Союзу, розвиток взаємопов'язаних елементів, підвищення дієвості планування й мотивації, контролю у процесі обігу земель, включаючи й питання аналізу та розроблення практичних заходів на основі запропонованих підходів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР України. 1996. № 30.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Мірошниченко А. М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2004. 19 с.
4. Мірошниченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України: (за станом нормат.-прав. актів та суд. практики на 10 квіт. 2013 р.). Київ: Правова єдність, 2013. 542 с.
5. Жук О. П., Шевченко О. В. Теоретичні основи формування ринку земельних ділянок та його інфраструктури // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель: наук.-виробн. журн. 2013. № 3. С. 61–67.

Надійшла до редколегії 15.05.2017 р.

УДК 351

МЕТОДОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Полторак С. Т.,

*к.пед.н., проф., докторант навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Харків*

Розкрито питання державного управління системою вищої військової освіти в Україні. Визначено особливості такого типу управління. Розглянуто процедуру управління військовою освітою. Проаналізовано питання модернізації системи вищої військової освіти.

Ключові слова: державне управління, освіта, вища військова освіта, методологія вищої військової освіти.

© Полторак С. Т., 2017

Poltorak S. T.,
PhD in Pedagogy, Professor,
Doctoral Student of Educational and Scientific-Practical Center,
National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

METHODOLOGY OF PUBLIC ADMINISTRATION OF HIGHER MILITARY EDUCATION SYSTEM

The issues of public administration of the system of higher military education in Ukraine are considered in the article. The features of this type of management are defined. The procedure of military education management is also examined. The issues of modernization of the higher military education system are analyzed.

Key words: public administration, education, higher military education, the methodology of higher military education.

Проблема забезпечення територіальної цілісності держави є одним з найважливіших завдань національної безпеки. Його виконання насамперед повинна забезпечувати армія.

Як зазначають українські автори В. Телелим, Р. Тимошенко, Ю. Приходько та ін., у сучасних умовах розвиток цивілізації визначають стійкі планетарні тенденції, а саме:

- посилення ролі військових факторів у вирішенні міжнародних політичних, економічних, етнічних, міжконфесійних та інших конфліктів;
- поширення неконтрольованої міграції населення, діяльності екстремістських, терористичних організацій;
- стрімке зростання обсягів військово-наукових знань;
- пошук, розроблення й випробування новітніх систем озброєння та військової техніки, принципів системного бойового застосування їх у конфліктних регіонах із наслідками й ознаками згубного руйнівного інфраструктурного, соціального, економічного, історико-культурного характеру [5, с. 21].

У цих умовах підготовка якісних фахівців для сучасної армії є вкрай актуальним питанням для України.

Тому метою статті є спроба проаналізувати методологію вищої військової освіти в Україні, а також виявити її провідні характеристики, теоретично обґрунтувати та практично упровадити її сучасну систему.

Проблеми військової освіти в Україні, а також підготовки фахівців у вищих навчальних закладах (ВНЗ) з особливими умовами вивчали такі дослідники, як Ю. Бараш, С. Домбровська, М. Нецадим, В. Телелим, Р. Тимошенко, Ю. Приходько, А. Ромін, В. Садковий, О. Шаталова та ін. погоджуємося з ними, що державне управління системою вищої освіти, у т. ч. військовою, – це свідомо сконструйований і направлений соціокультурний механізм регуляції відносин між викладачами, співробітниками, керівниками спеціалізованих (військових) ВНЗ і органами державного управління, що здійснюється з метою підвищення керованості системи вищої військової освіти.

Державне управління системою військової освіти повинно бути спрямовано на забезпечення оптимального функціонування й удосконалення системи освіти з метою розвитку особистості того, хто навчається, в інтересах людини, суспільства та держави. Воно має поєднувати інтереси учасників спільної діяльності, організацію та самоорганізацію, формальні й неформальні норми, досягнення продуктивних цілей і стійкості соціальних зв'язків.

Державне управління є найбільш складним видом соціального управління й характеризується низкою особливостей, що відрізняють його від інших видів управління. Зокрема, державне управління передбачає регулювання державою різних відносин у суспільстві шляхом застосування державної влади; воно охоплює все суспільство, його мета – забезпечення соціальної та політичної стабільності в суспільстві, обороноздатності держави тощо. Отже, для державного управління системою вищої військової освіти характерний синкретизм влади, власності й управління.

Варто відзначити, що мають місце деякі особливості державного управління системою вищої військової освіти, відмінні від тих, що притаманні управлінню іншими соціальними системами, наприклад, системою вищої цивільної освіти. Порівняно з нею управління системою вищої військової освіти відзначається організаційною культурою, характерною для воєнних організацій, яскраво вираженою субординаційною моделлю відносин, контрольованою розстановкою управлінських кадрів тощо. Порівнюючи управління діловими організаціями й системою вищої військової освіти, слід зазначити, що воно характеризується синкретизмом влади і власності. При цьому управління системою вищої військової освіти може відзначатися значним масштабом дії, бюрократичністю, ієрархічністю, лінійністю, уніфікованістю, консерватизмом, закритістю, опором до нововведень, тривалістю отримання результатів праці, власне, вони можуть проявитися не одразу і важко вимірюватися традиційними способами. Зважаючи на вказане, робимо проміжний висновок, що актуальні проблеми управління системами вищої військової освіти є одним із типів проблем управлінської практики, що доречно розглядати паралельно з проблемами управління людьми, управління відносинами й управління результатами.

Після розпаду СРСР Україні в спадщину залишилось 33 військових ВНЗ (далі – ВВНЗ) і 73 військові кафедри цивільних ВНЗ. Військова освіта не відповідала потребам Збройних Сил України (далі – ЗС України) та економічним можливостям нашої держави, оскільки була громіздкою, нераціональною, відділеною від загальнодержавної освіти, недостатньо врегульованою нормативно-правовими актами. На сьогодні до модернізованої мережі ВВНЗ належать: Національна академія оборони, Військово-медична академія, Військовий університет, шість військових інститутів, 19 військових кафедр. Такі зміни в системі військової освіти викликані низкою чинників, а саме:

- уточненими завданнями ЗС України;
- удосконаленням структури ЗС України, скороченням їх та розвитком ОВТ;
- новими потребами щодо спеціалізації та кваліфікації офіцерського складу;
- розвиток вищої військової освіти згідно з державними стандартами вищої цивільної освіти та вимогами Болонської системи;
- підвищеними вимогами до фізичної підготовки контрактників;
- можливостями соціальної адаптації після закінчення служби тощо.

Державна програма розвитку ЗС України на 2006–2015 рр. передбачає вдосконалення системи військової освіти за такими напрямками:

- зосередження підготовки фахівців оперативного-тактичного рівня в одному ВВНЗ (Національній академії оборони);
- створення ВВНЗ видів ЗС України (Сухопутних військ, Повітряних сил і Військово-морських сил) [6, с. 202–203].

В управлінні системою вищої військової освіти нас цікавить перш за все проблема керованості процесу спільної діяльності. Процедура дослідження управління організованих систем складається з таких етапів:

- 1) визначення інституційного положення реальної локальної системи організації;
- 2) проведення генетичного аналізу, дослідження соціокультурного коду організації;
- 3) проведення організаційно-структурного аналізу внутрішньої диференціації на відповідність до тактичних і стратегічних цілей;
- 4) проведення ідентифікаційного аналізу, визначення функціональної структури організації, розмірів, складу та базових ціннісних орієнтації соціального ядра;
- 5) проведення типологічного аналізу режиму управління в організації;
- 6) встановлення стадії життєвого циклу організації, складання прогнозу її можливої еволюції;
- 7) установа ступеня реформування сформованих структур і відносин шляхом зіставлення когнітивних моделей ситуації різних суб'єктів, учасників процесу спільної діяльності й матеріалів дослідження “належних” когнітивних моделей або культурних зразків, замкнута на реальне вирішення реальних проблем;
- 8) проведення типологічного аналізу режиму управління в організації [3, с. 378].

Організація системи якісної військової освіти зумовлена об'єктивною соціальною потребою у створенні високопрофесійного, оптимально збалансованого офіцерського корпусу, здатного ефективно вирішувати завдання, поставлені перед ЗС України, суспільством і державою. Проектування адекватної викликам ХХІ ст. системи освіти в Україні в цілому і системи військової освіти зокрема є пріоритетом державного управління. Саме на нього покладаються завдання із розроблення стратегії розвитку вітчизняної освіти, визначення основних напрямів його модернізації, а також вибору адекватних засобів, методів і технологій її реалізації. Державне управління покликано забезпечити постійне оновлення системи підготовки військових кадрів, створення умов для творчого пошуку нових форм навчання та наповнення їх новим змістом. Крім того, на державне управління у сфері військової освіти покладається завдання щодо “суміщення” державних стандартів з інноваційними формами підготовки керівних кадрів, що диктується потребами практики. У програмі соціально-економічного розвитку “Україна-2020” підкреслюється необхідність послідовного зміцнення ЗС України, порівняння завдань щодо їхньої модернізації з соціально-економічними можливостями, соціокультурними традиціями, а також характером потенційних загроз і динамікою міжнародної політичної обстановки [1]. При цьому на перший план висуваються такі завдання: поступовий перехід до професійної армії; формування принципово нової кадрової політики і системи професійної підготовки; оновлення теорії і практики військового будівництва; організація структурної перебудови військ і військового управління; підвищення престижу військової служби; демократизація та гуманізація внутрішньоармійських відносин; формування суспільної свідомості в дусі необхідності збройного захисту національних інтересів країни.

Безумовно, на систему вищої військової освіти впливають загальносвітові тенденції, пов'язані з глобалізацією, зростанням обсягу інформації та науково-технічного знання, диверсифікацією потреб держави та її Збройних Сил у висококваліфікованих фахівцях. З огляду на це можемо стверджувати, що сучасна система української військової освіти розвивається шляхом пошуку нових парадигм, і, з одного боку, необхідно, щоб динаміка військової освітньої системи відповідала найкращим світовим стандартам, а з іншого – була адекватною вітчизняним соціокультурним особливостям; відтворювала передовий вітчизняний досвід військової освітньої діяльності, інтегрованої багатьма поколіннями українців.

У контексті модернізації державного управління військовою освітою дискусійними стають питання, пов'язані зі створенням універсальної вузівської освітньої інфраструктури; формуванням безперервної, багаторівневої та багатоступінчастої системи професійної підготовки; розвитком нових організаційно-управлінських структур; співвідношенням освіти з соціокультурними особливостями державної освітньої політики. Зважаючи на це, вважаємо, що методологічні підходи може бути сформульовано таким чином: модернізація управління професійною підготовкою кадрів у системі військової освіти України, етапи її реалізації на конкретний період і найближчу перспективу, яка концептуалізується, має відбуватися на основі базових цінностей і норм розвитку сучасного українського суспільства, тобто в межах державної освітньої політики з її ціннісно-нормативними імперативами.

Цікаво, що жодна держава на даний час не є задоволеною своєю системою освіти. Непоодинокими є випадки, коли ця система інтенсивно реформується. Кожна держава вирішує свої проблеми, проте загальними є основні напрями реформ, що реалізуються у сфері освіти. Одним із головних напрямів реформи освіти є її демократизація. Вона зачіпає й управління, і реалізацію навчального процесу. Демократизація – це не що інше, як масовість, доступність, загальність і повсюдність освіти населення. Цілі переходу до загальної вищої освіти оголошено завданням науки в Японії, США, Німеччині та низці інших західних країн [4, с. 24]. Перехід до загальної освіти для всіх країн світу є частиною імперативу виживання людства в XXI ст. Освітній ценз навчання для населення (у 16–17 років) уже до кінця першого десятиліття XXI ст. буде екологічним мінімумом виживання. У свою чергу, імператив зростання масової вищої освіти визначає вектор (стратегію) в інвестиційній політиці держав світу на розвиток мережі ВНЗ із забезпеченням вирівнювання густоти мережі всередині країн і в світі в цілому. Густина мережі ВНЗ повинна забезпечувати необхідний рівень доступності їх населенню будь-якого регіону країни. Принагідно відзначимо, що демократизація проникає і в самий зміст освіти, яка повинна все більше орієнтуватися на реалізацію в системі освіти невід'ємних прав людини, долучення до загальнолюдських цінностей, формування духу взаєморозуміння між різними народами, повагу до чужих поглядів.

Другим напрямом реформи є гуманізація освіти, що безпосередньо пов'язана з демократизацією. Насамперед ідеться про збільшення частки гуманітарних знань у підготовці будь-якого фахівця. Сьогодні визнано, що освіта на будь-якому її рівні має не тільки включати вузькоспеціальну підготовку, а й формувати особистість, виховувати громадянські якості,

вчити людину сучасних форм спілкування, готувати її до життя в мінливому світі, розвивати в неї здатність самостійно освоювати нову інформацію та приймати ефективні рішення. Це, звичайно, і збільшення кількості фахівців у галузі гуманітарних наук, потреба в яких повинна зростати в міру демократизації суспільства.

Отже, гуманітаризація освіти як частина загальної тенденції гуманізації суспільства визначає людиноцентристську парадигму освіти. У свою чергу, людський вимір нової якості освіти переломлює в собі космопланетарний, національний, регіональний, професійний, сімейно-побутовий та індивідуально-особистісний виміри людського буття і вимог, що висувуються ними. Людська революція несе в собі імперативи формування нової якості людини, адекватного новій якості буття. Це визначає вимоги до посилення компонентів нового змісту освіти за напрямками космізації й екологізації змісту освіти, що забезпечують формування космопланетарного простору свідомості особистості, а також розуміння особистістю завдань виживання цивілізації в XXI ст., проблем стійкості функціонування й розвитку цивілізації у формі керованої соціоприродної еволюції на базі сукупного інтелекту людства.

Третім напрямом реформи є підвищення фундаменталізації освіти. Сутність цього напрямку полягає в тому, що має відбуватися систематизація всього нагромадженого наукового знання, виявлення в ньому головного і допоміжного, що не має фундаментального значення і що пов'язано з вирішенням окремих конкретних завдань. Зміст якості фундаменталізації освіти визначає нова парадигма науки і культури, зумовлена процесом формування "системи тотальної неklasичності майбутнього буття людства". Нова якість фундаменталізації освіти включає в себе такі процеси: універсалізації, системологізації, таксономізації, математизації, проблематизації знань. Підвищення фундаментальності освіти має забезпечити наступність різних її форм, можливість придбання людиною знань із найрізноманітніших джерел.

Четвертим напрямом реформи освіти є комп'ютеризація. Сформовані в кінці XX ст. тенденції (щодо комп'ютеризації освіти, формування нових форм масової освіти на основі дистанційних систем освіти, створення спеціального освітнього телебачення в системі освіти) у XXI ст. значно посилюються. У сучасних умовах існує нагальна необхідність створення інтегрованої системи навчання, до структури якої входить як загальноосвітня школа, так і ВВНЗ. При цьому ВВНЗ у цій системі освіти має бути головним організаційно-методичним центром, що забезпечує системний характер і спадкоємність навчання. Вважаємо, що в лінійній системі "загальноосвітня школа – ВВНЗ" сконцентровано цілий спектр соціальних, дидактичних, профорієнтаційних та інших проблем. Ця система відзначається таким:

- її орієнтовано на пошук, підтримку та розвиток талановитої молоді, специфічне навчання й виховання, підготовку з цієї молоді майбутньої армійської еліти;

- її спрямовано на науково обґрунтовану і глибшу профорієнтаційну діяльність ВВНЗ у загальноосвітніх школах, пошук "свого" (за особистісними якостями і професійними здібностями) абітурієнта;

- вона стимулює навчально-пізнавальну активність й інтелектуально-творчий динамізм навчання, який передбачає більш високий рівень соціальної захищеності та конкурентоспроможності особистості в умовах ринкових відносин.

Існують різні типи зв'язків між навчальними закладами, що входять до навчально-методичних комплексів, які реалізуються через принципи інтеграції й кооперації. Перший із них передбачає злиття установ у певну цілісність; другий передбачає відносини між навчальними закладами на паритетних засадах зі збереженням юридичної, фінансової, адміністративної самостійності. Можлива й інтеграція зазначених принципів, що допускає наявність змішаної взаємодії, заснованої на умовах поєднання кооперування та інтеграції. Звісно ж, що як головне посилення і системотворчий чинник, що сприяє взаємозв'язку загальноосвітньої школи та ВВНЗ, може виступити принцип кооперації.

Отже, до компетенції системи військової освіти входить не тільки реалізація професійних освітніх програм у сфері військової справи, а й формування в майбутніх офіцерів системотворчої соціокультурної конструкції. Від неї залежить спрямованість професійної соціалізації, динаміка соціального статусу і соціальної мобільності, усвідомлення державної та суспільної значущості військово-професійної діяльності, становлення особистості в цілому. Визначено, проте, що система вітчизняної військової освіти перебуває у процесі складного якісного зростання.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року "Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України" № 92/2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
2. Матвієвський О. М. та ін. Проблема підготовки фахівців операторського типу діяльності для Збройних Сил України // Наука і оборона. 2005. № 4. С. 25–30.
3. Нецадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Київ. ун-т, 2003. 852 с.
4. Стрелецкий А. Система подготовки офицерских кадров в США // Зарубежное военное обозрение. 2006. № 11. С. 20–27. № 12. С. 16–21.
5. Телелим В., Тимошенко Р., Приходько Ю. Військова освіта в системі безпеки та оборони // Наука і оборона. 2013. № 4. С. 21–28.
6. Шаталова О., Бараш Ю. Розвиток системи вищої військової освіти України // Стратегічні пріоритети. 2008. № 3 (8). С. 202–207.

Надійшла до редколегії 03.05.2017 р.

УДК 351 : 659.3 : 316.62

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Ревенко Т. В.,

*к.держ.упр., провідний спеціаліст відділу організації наукових досліджень,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

З'ясовано сутність поняття "соціальна реклама патріотичного характеру" та визначено її роль у системі національно-патріотичного виховання молоді в Україні.

Ключові слова: молодь, національно-патріотичне виховання, соціальна реклама.

© Ревенко Т. В., 2017